

Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine); deltagande i utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine); deltagande i utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen (SRR 17/2022 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande och till försvarsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- försvarsutskottet FsUU 18/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- enhetsdirektör Otto Saxén, försvarsministeriet
- ansvarsområdesdirektör Timo Hänninen, Huvudstaben
- ambassadråd Joonas Heiskanen, utrikesministeriet
- ansvarig tjänsteman Nelli Mikkola, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångsläge och uppdragets mål

(1) Statsrådet har i enlighet med 3 § 1 mom. i lagen om militär krishantering (211/2006) överlämnat en redogörelse (SRR 17/2022 rd) om Finlands deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina, Eumam Ukraina (European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine). Finland förbereder sig på att delta i uppdraget med högst 50 soldater fram till den 15 november 2024. Deltagandet omfattar utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen samt därtill hörande stabs-, förvaltnings- och stöduppgifter på EU-ländernas territorium. Utskottet ställer sig bakom redogörelseförfarandet och den rättsliga grund som valts.

Betänkande UtUB 15/2022 rd

(2) Ryssland inledde den 24 februari 2022 ett fullskaligt militärt angrepp mot Ukraina. Rysslands anfallskrig är ett grovt brott mot internationell rätt och har orsakat en omfattande humanitär kris. På grund av Rysslands anfallskrig har över 14 miljoner människor varit tvungna att lämna sina hem och omkring 18 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd.

(3) Av statsrådets redogörelse framgår det att Ukraina har begärt EU om stöd för att utbilda sina väpnade styrkor på kort, medellång och lång sikt. I det brev daterat den 30 september 2022 som Ukrainas utrikesminister och försvarsminister överlämnat till Europeiska unionen konstateras det att Ukrainas väpnade styrkors behov omfattar militär grund- och trupp utbildning samt militär specialutbildning inom sjukvård, logistik, skydd mot kemiska, biologiska och radioaktiva vapen, pionjärverksamhet och cybersäkerhet samt utbildning för utbildare i fråga om interoperabiliteten mellan olika vapenslag.

(4) Eumam-uppdraget inleddes genom beslut av EU:s utrikesråd den 15 november 2022. Uppdraget har ett tvåårigt mandat. Det strategiska målet för uppdraget är att genom utbildning främja en ökad militär kapacitet hos Ukrainas väpnade styrkor, och på så sätt stödja Ukrainas förmåga att försvara sin suveränitet och territoriella integritet samt att skydda civilbefolkningen. Utbildningen svarar på de ovan nämnda aktuella behov som är avgörande för Ukrainas väpnade styrkor. Syftet med uppdraget är att erbjuda utbildning för 15 000 ukrainska soldater. Utbildningen genomförs på EU:s territorium. De ukrainska soldaterna återvänder till Ukraina efter att ha slutfört utbildningen.

Finlands deltagande i uppdraget och det finländska stödets övergripande karaktär

(5) Finland planerar att inom ramen för Eumam-uppdraget delta med högst 50 soldater i utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen samt i därtill hörande stabs-, administrations- och stöd- uppgifter. Avsikten är att Finlands utbildnings- och rådgivningsverksamhet ska inledas våren 2023 med en utbildningsmodul som ges till Ukrainas väpnade styrkor och där Finland utbildar en trupp bestående av cirka 30 separat utvalda ukrainska soldater. Finland planerar därtill att ge Ukrainas väpnade styrkor sjukvårds- och vapensystemutbildning i Polen. Avsikten är att sjukvårdsutbildningen genomförs sommaren 2023 och vapensystemutbildningen under 2023 och 2024. Fokus för Finlands deltagande ligger i första hand på utbildning av utbildare.

(6) Finland förbereder sig på att, som en del av de utbildningar som nämns i redogörelsen, överlämna individuellt och truppspecifik materiel samt vapenmateriel till dem som utbildas. Beslut om överlämnandet av materiel fattas separat på samma sätt som för tidigare försändelser till Ukraina.

(7) Eftersom utbildningsuppdraget genomförs i unionens medlemsländer, bedöms det fysiska hotet mot uppdragets personal vara litet, står det i redogörelsen. Det konstateras dock att under rättelseverksamhet som riktas mot utbildningsverksamheten utgör en väsentlig risk. Utrikesutskottet anser i likhet med försvarsutskottet (FsUU 18/2022 rd) att riskbedömningen är korrekt, och utskottet betonar att aspekter som bidrar till att maximera säkerheten inom uppdraget ska beaktas vid planeringen av deltagandet.

Betänkande UtUB 15/2022 rd

(8) I redogörelsen beskrivs Finlands omfattande stöd till Ukraina, som innefattar humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete, materialhjälp, försvarsmateriellt stöd och utbildningsstöd. Finland har stött utvecklingen i Ukraina på lång sikt också genom civil krishantering.

(9) Utskottet välkomnar det som anges i redogörelsen om den centrala betydelsen av ett övergripande tillvägagångssätt vid genomförandet av Eumam-uppdraget. Den internationella humanitära rätten samt människorätts- och jämställdhetsperspektiv integreras i uppdragets operativa planering, utbildning och rapportering. När uppdraget har pågått i sex månader görs det på EU-nivå en strategisk utvärdering för att bevaka hur målen för Eumam uppnås.

Kostnaderna för Finlands deltagande

(10) Kostnaderna för Finlands deltagande i Eumam uppgår enligt en preliminär uppskattning till cirka 12,4 miljoner euro 2023 och till cirka 10,4 miljoner euro 2024. Kostnadskalkylen preciseras i takt med att planeringen framskrider. Av redogörelsen framgår hur kostnaderna fördelas mellan utrikesministeriets och försvarsministeriets moment. De kostnader som ska täckas under utrikesministeriets moment 2023 inkluderas i den första tilläggsbudgeten för 2023. Till övriga delar täcks kostnaderna för deltagandet enligt de nuvarande anslagsramarna.

Utskottets slutsatser

(11) Utskottet anser det vara viktigt att EU fortsätter sitt beslutsamma stöd till Ukraina för att hjälpa landet att utöva sin rätt att försvara sig mot Rysslands angrepp och sin territoriella integritet och suveränitet. Likaså bör Finland, både bilateralt och som en del av EU, fortsätta sitt omfattande stöd till Ukraina, inklusive det försvarsmateriella stödet.

(12) Utskottet påminner också om att det är viktigt att Finland som en del av det internationella samfundet deltar i åtgärder för att ställa Ryssland och dess representanter till svars för konsekvenserna och följderna av det illegala anfallskriget. Alla som gjort sig skyldiga till allvarliga kränkningar av internationell humanitär rätt i Ukraina måste ställas till straffrättsligt ansvar.

(13) Utskottet anser att det finns goda argument för Finlands deltagande i Eumam. I uppdraget deltar 24 av EU:s medlemsländer och det är viktigt att vara del av den här gruppen. Deltagandet är ett viktigt sätt att visa Finlands och EU:s stöd till Ukraina och dess väpnade styrkor.

(14) Utskottet påpekar att Finland har god kompetens i utbildningsuppgifter. Såsom försvarsutskottet framhåller i sitt utlåtande (FsUU 18/2022 rd) kan Finland ha en mycket betydande roll i utbildningen. Det är framför allt värnpliktiga som utbildas i Ukraina, och den kunskapsbas som förvärvats genom Finlands värnpliktssystem ger den stampersonal och de reservister som deltar i utbildningsuppgifterna utmärkta färdigheter för effektiv utbildning.

(15) Utskottet anser att deltagandet är motiverat också med beaktande av att Finland redan deltar i utbildningen av Ukrainas väpnade styrkor i Storbritannien med en avdelning på cirka 20 personer som en del av den multinationella utbildningsinsatsen. EU har vid planeringen av Eumam beaktat den utbildning som ordnas i Storbritannien.

Betänkande UtUB 15/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 17/2022 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Helsingfors 9.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jussi Halla-aho saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Ville Tavio saf
medlem Elina Valtonen saml
medlem Anu Vehviläinen cent
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Sakari Puisto saf.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.